

Hamar

Marthe Kilde

Bacheloroppgave
Kjønnsroller og omsorg.

Gender roles and caregiving

BLUS

2017

Samtykker til tilgjengeliggjøring i digitalt arkiv Brage

JA NEI

Forord

Denne oppgaven er skrevet i forbindelse med avsluttende utdanning for barnehagelærer ved Høgskolen i Innlandet, avdeling Hamar. Oppgaven har gitt meg mange gode refleksjoner rundt et veldig aktuelt tema som jeg vil ta med meg videre i mitt arbeid som barnehagelærer. Jeg håper også at oppgaven kan være med på å skape refleksjoner til leseren, og at det er en tekst til ettertanke.

Jeg vil først få takke veilederen min Odd Helge Lindseth for konstruktive og gode tilbakemeldinger underveis i arbeidet med denne oppgaven.

Så vil jeg rette en takk til de to barnehagene jeg fikk komme inn i og observere og intervju. Uten dere hadde ikke oppgaven fått noe fylde. Og en takk til alle de ansatte på min nåværende arbeidsplass Hunnshovde barnehage for støtte og hjelp igjennom hele prosessen.

Jeg vil også takke mine venner Caroline Strand, Marthe Meinich og Arnfinn Gjørvad for at de tok seg tid til korrekturlesning.

En takk må også gis til min samboer Lars for en fantastisk tålmodighet og hjelp igjennom hele arbeidet og til min familie og venner for all støtte dere har gitt.

Marthe Kilde

Gjøvik, 18. mai 2017

Norsk sammendrag

Tittel: Kjønnroller og omsorg.	
Forfatter: Marthe Kilde	
År: 2017	Sider: 31
Emneord: Likestilling, kjønn, omsorg, gråt	
Sammendrag: Denne bacheloroppgaven undersøker om barnets kjønn har en innvirkning på den omsorgen de voksne i barnehagen viser barnet. Belyst av problemstillingen "Vil barnets kjønn spille inn på hvordan de voksne viser omsorg ovenfor barnet?" vil oppgaven se på de ansattes praksis igjennom observasjon og intervju. Deretter knyttes dette sammen med aktuelt fagstoff fra blant annet Askland, Rossholt og Tholin. Oppgaven vil ta for seg omsorgsbegrepet og likestillingsbegrepet både hver for seg og sammen og den vil se på holdninger og samfunnsendringer rundt begge begrepene som kan ha innvirkning på hvordan man jobber med begrepene i dagens barnehager. Oppgaven avdekket ingen forskjeller i hvordan barn behandles på bakgrunn av kjønn, hverken barnet eller de voksne, men forskjeller i hvordan voksne opplever omsorgen varierer mellom kvinner og menn.	

Engelsk sammendrag (abstract)

Title: Gender roles and caregiving.	
Authors: Marthe Kilde	
Year: 2017	Pages: 31
Keywords: Equality, gender, caregiving, crying	
Summary: <p>This thesis examines if a child's gender is a factor in the care the adults in a kindergarten show the child. The thesis tries to answer the question "Will a child's gender influence how the adults show care towards the kid" by looking at how caregivers work, through observation and interviews. This is then compared to other works by, among others, Askland, Rosshold and Tholin. The thesis will look at the care and gender equality as concepts, both separate and together, and it will look at attitudes and societal trends around both concepts that might influence how the concepts are handled in today's kindergartens.</p> <p>This thesis found that neither the child's or the adult's gender had an impact on the care received. However, their own perception of the care was found to be different depending on the adult's gender.</p>	

Innholdsfortegnelse

Forord.....	1
Norsk sammendrag.....	2
Engelsk sammendrag (abstract).....	3
Innholdsfortegnelse	4
1. Innledning.....	5
1.1 Bakgrunn for valg av tema	5
1.2 Problemstilling	6
1.3 Oppgaveform og relevans	6
2. Faglig forankring.....	7
2.1 Omsorg	7
2.2 Likestilling mellom kjønnene.....	9
2.3 Likeverd.....	11
3. Metode.....	12
3.1 Valg og bakgrunn av metode.....	12
3.2 Fremgangsmåte for observasjoner og intervjuer	14
4. Funn under observasjonene og i intervjuene	15
5. Drøftinger av teori og praksis.....	18
5.1 Vil barnets kjønn spille inn på hvordan de voksne viser barnet omsorg?	18
5.2 Spiller den ansattes kjønn inn på hvordan de viser barnet omsorg?.....	20
5.3 Spiller den ansattes utdannelsesgrad inn på hvordan de viser barnet omsorg?	22
6. Konklusjon	24
Referanseliste	27
Vedlegg	29
1. Følg brev til foreldrene	29
2. Intervjuspørsmål til de ansatte.....	30

1. Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Jeg har valgt å se nærmere på om kjønnsrollene spiller inn på hvordan de voksne viser omsorg til barna. Når Tholin søkte på begrepet «omsorg» i google.com i 2013 fikk hun nesten femten millioner treff. Når jeg søker på begrepet «omsorg» i google.com fire år senere får jeg nesten nitten millioner treff (20.04.17). Dette mente Tholin viste noe om hvilke forhold mennesker har til omsorgsbegrepet, og hvis man ser det på den måten kan man nesten si at forholdet har vokst med tiden (Tholin, 2013, s. 17). Egne erfaringer og opplevelser vil være sentrale for den enkelte barnehagelærerens synspunkter og handlinger innen omsorg. Dette har med hvordan hver enkelt person opplever omsorg (Tholin, 2013, s. 17).

Jeg vil finne ut av om barnet blir gitt forskjellig omsorg ut i fra om det er en gutt eller ei jente, om det er noe forskjell på om barnet møter en mannlig eller kvinnelig ansatt og om utdannelsesgraden til den voksne omsorgspersonen har noe påvirkning på dette.

Bakgrunnen for at jeg falt på nettopp dette temaet, er at jeg ønsker å se om de gamle holdningene vi har vokst opp med fortsatt eksisterer. Holdninger slik som at gutter ikke skal gråte eller generelt vise følelser fremdeles. Eller har vi i tråd med fokuset på likestilling også utviklet en tankegang der begge kjønn blir anerkjent og blir vist lik omsorg? I

Barnehageloven (2005) står det:

«Omsorg, oppdragelse og læring i barnehagen skal fremme menneskelig likeverd, likestilling, åndsfrihet, toleranse, helse og forståelse for bærekraftig utvikling.»

(Barnehageloven (2005) § 2 Barnehagens innhold). Dette vil si at barnehagen som institusjon er pålagt gjennom Barnehageloven å arbeide med omsorg og likestilling.

Vi har i Norge et demokratisk prinsipp som er nedfelt i ulike styrings- og arbeidsdokumenter angående arbeidet med likestilling i barnehagen. Barnehageloven (2005) og Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver¹ (Kunnskapsdepartementet, 2006), er styringsdokumenter barnehagene må ta utgangspunkt i når de utformer årsplaner og kompetanseplaner.

Handlingsplan for likestilling 2004 – 2007 og 2008- 2010 og FN's barnekonvensjon (BDF, 2003 i Askland & Rossholt, 2009, s. 20) er dokumenter som vektlegger arbeidet med likestilling som et demokratisk prinsipp i samsvar med Barnehageloven og Rammeplanen (Askland & Rossholt, 2009, s. 20).

¹ Forstås heretter som Rammeplanen

Jeg har i min oppgave tenkt å fokusere på 4-5 åringene, da jeg opplever at gråt ofte er mer akseptert blant de yngre. Min mening er at barn uansett alder må få uttrykke seg på sin måte. Uansett hvor ubetydelig situasjonen virker for oss som voksne, så betyr det noe for barnet og det trenger anerkjennelse, uansett alder. Av den grunn har jeg også lyst til å se på om utdannelsesgraden til de ansatte spiller inn. Har det vi lærer igjennom utdannelsen noe innvirkning på hvordan vi møter det gråtende barnet?

1.2 Problemstilling

Med bakgrunn på dette tema har jeg kommet frem til en problemstilling som lyder som følgende: «**Vil barnets kjønn spille inn på hvordan de voksne viser omsorg ovenfor barnet?**». For å kunne svare fullstendig og utdypende på denne problemstillingen har jeg valgt og ha med to underspørsmål «**Spiller den ansattes kjønn inn på hvordan de viser barnet omsorg?**» og «**Spiller den ansattes utdannelsesgrad inn på hvordan de viser barnet omsorg?**». Jeg føler dette er tema som må ses på og belyses for å fullstendig kunne svare på problemstillingen min.

1.3 Oppgaveform og relevans

Fokuset på likestilling har endret seg mye med tiden. I dagens samfunn ser vi at politikere og forskere setter begrepet i fokus. Dette er noe som også merkes igjennom barnehagelærerstudiet og i jobbsøking i ettertid. Likestilling i barnehagen handler ikke om at vi alle skal ha det likt, men at man blir gitt muligheten til å utvikle seg som individ og at man får den anerkjennelsen og omsorgen man som et enkeltindivid trenger. Omsorgen det enkelte barne ønsker varierer fra barn til barn, og det er derfor viktig at vi som voksne ser det enkelte barnets behov og handler ut i fra det, og ikke et universalt handlingsmønster. Med denne oppgaven ønsker jeg, igjennom observasjoner, intervjuer og faglig forankringer, å finne ut av likestillings betydning på omsorgen de voksne viser barna. Jeg ønsker og se at utdannelsen vi som barnehagelærerstudenter får er med på å skape et likeverdig samfunn der alle barn, uavhengig av kjønn, blir møtt på en god og anerkjennende måte av de voksne i barnehagen.

2. Faglig forankring

2.1 Omsorg

Barnehagens ansvar for barnets omsorg står nedskrevet på denne måten i Barnehageloven: «Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling» (Barnehageloven § 1. Formål, 1. ledd, 1. punktum).

Det vil med enkle ord si at de som jobber i barnehage har en lovpålagt plikt ovenfor barna. De skal ut i fra barnets behov gi omsorg, la de leke og lære og gi barna en allsidig utvikling. Bae (2005) påpeker hvor viktig det er for barnets utvikling at man ser på barnet som et subjekt, altså noe som er en egen person som tenker og føler, i stedet for et objekt som er tilstede uten det egne "jeg"et.

Noen synonymer for begrepet omsorg kan være «å sørge for», «ta vare på» eller «vise omtanke for andre». Her ser man for seg voksne som hjelper barn og andre som er avhengig av andres støtte og omtanke (Tholin, 2013, s. 17). Man finner mange tilnærminger til omsorg i pedagogisk sammenheng, og når det relateres til barnehagen finner man flere perspektiver (Tholin, 2013, s. 17).

Det kan være vanskelig for de ansatte og definere omsorg i en pedagogisk sammenheng (Winger, 2008, i Tholin, 2013, s. 71). Hele barnehagehverdagen består av og vise barna omsorg, fra måten man som ansatt møter de i det de kommer inn døra på morgenen, til hvordan man takker for dagen når barnet går. Man viser omsorg i de daglige handlingene ved stell, mat og ved hjelp, og man viser omsorg når man trøster eller avskjærer en krangel. Det handler kort sagt om og være både mentalt og fysisk tilstede for barna (Tholin, 2013, s. 71).

I Rammeplanen står det: «Barn har rett til omsorg og skal møtes med omsorg. Barnehagens personale har en yrkesetisk forpliktelse til å handle omsorgsfullt overfor alle barn i barnehagen. Omsorgsforpliktelsen stiller krav til personalet om oppmerksomhet og åpenhet overfor det unike hos hvert enkelt barn og det unike i situasjonen og i gruppen» (Kunnskapsdepartementet, 2006, s. 23).

En omsorgsrelasjon oppstår kun når den som mottar omsorg bekrefter omsorgen (Tholin, 2013, s. 109). Tosidigheten er selve essensen i omsorgsrelasjoner, så den forutsetter at begge parter deltar. En omsorgssituasjon er ikke fullendt før man får en bekreftelse av den andre partens erfaringer, men hvordan man erkjenner omsorgen kan variere. Det kan være nok trøst

for barnet og sette seg på fanget og få en klem før det vil ut og leke igjen. Mens for den voksne vil dette føles kort og ikke god nok omsorg, så de kan velge og holde barnet på fanget lengre. Det er viktig her å lytte til barnets kroppsspråk, og som Tholin påpeker så er nøkkelordet her blikk-kontakt (Tholin, 2013, s. 109).

Omsorgsbegrepet er hele tiden tilstede i barnehagehverdagen, men kun som en taus og underforstått selvfølgelighet (Nygren, 2004 i Tholin, 2013, s. 17). Tholin mener at begrepet omsorg har blitt så allment at man ser på omsorgskompetansen som noe enhver er i besettelse av. Dette bidrar, etter Tholins mening, til å deprofesjonalisere yrket (2011, s. 66). Det mange legger i begrepet omsorg er å ta vare på og å bry seg om medmennesker. Det blir gjerne da satt opp mot handlinger i barnehagen, som ved bleieskift og trøst. Selv om disse rutinesituasjonene kan brukes til å skape gode omsorgsrelasjoner så mener Tholin at det ikke per definisjon er omsorg. Selv om det å skifte bleie ikke er omsorg, kan situasjonen bidra til omsorg ved at handlingen gjøres med tilstedeværelse og kjærighet (2011, s. 67).

Relasjonen mellom barna og de voksne skal ideelt sett være likeverdig, men på grunn av alder og utdannelsesforskjeller blir relasjonen asymmetrisk (Tholin, 2011, s. 67). Derfor er det viktig at man som voksen er ydmyk og bevisst sine egne handlinger ovenfor barna. Profesjonell omsorg kan ideelt sett kjennetegnes ved oppmerksomhet, ansvar, kompetanse og mottakelighet til andre (Tholin, 2011, s. 67). Profesjonell omsorg handler i bunn og grunn om det å kunne være i stand til å se og bli berørt i møte med barnet og barns opplevelser. Omsorg har etiske implikasjoner for vårt arbeid fordi omsorg alltid er fundert i våre verdier (Tholin, 2011, s. 68).

At man skal vise omsorg for alle barn i barnehagen er jo selvsagt, men kanskje så selvsagt at det unngår kritiske refleksjoner (Tholin, 2011, s. 66). En slik selvfølgelighet vil kunne bidra til usynliggjøring og underkommunisering av begrepet. Videre vil fravær av interesse kunne føre til dårligere kvalitet.

Tholin (2011, s. 66) spør «Hvordan kan vi vite at det vi gjør er bra hvis vi aldri reflekterer over egen praksis?». Hun mener omsorgsbegrepet i sin helhet ikke blir reflektert over i det daglige fordi man har en holdning i dagens samfunn som sier at omsorg er noe allment vi alle har i oss. Det å gi omsorg er noe man mener blir gitt uansett (Tholin, 2011, s. 66). Hvis man ikke reflekterer over begrepet omsorg vil man aldri, påpeker Tholin, kunne si med sikkerhet at den omsorgen man gir er god, eller om det er den omsorgen barnet trenger (Tholin, 2011, s. 66).

Begrepet omsorg knyttes ofte til begrepet barn, men er i liten grad problematisert i forhold til diskurser om kjønn, likestilling og likeverd (Askland & Rossholt, 2009, s. 71). Når Askland og Rossholt (2009, s. 72) tok opp tema omsorg i en klasse med barnehagelærerstudenter bet de seg merke i at de kvinnelige studentene posisjonerte seg mer aktivt i omsorgsdiskursen i forhold til menn. Dette mener Askland og Rossholt er et godt eksempel på kategori og praksis. Den som definerer hva omsorg er, har makt, og i en barnehagekontekst har det vært kvinnen. Med dette menes at det tradisjonelt har vært kvinner som har vært mest høylytt i omsorgsdebatten, og derfor har kvinner definert hva omsorg er (2009, s. 72).

Omsorgsbegrepet blir påvirket av tiden vi lever i og de verdiene og holdningene tiden medfører. Slik blir det når forskere knytter begrepet omsorg opp mot hva som er best for barnet. For det vil være preget av tid og sted og barnets sosiale og kulturelle bakgrunn (Askland & Rossholt, 2009, s. 72).

Det er en konkret omsorgspraksis i Rammeplanen som vil kunne frembringe et mangfold av spesifikke læringsprosesser i forhold til egen praksis (Askland & Rossholt, 2009, s. 72). Ved å gjøre det kan man se på omsorgsbegrepet med nye briller. Igjennom nye briller kan man forske på omsorgsbegrepet i forhold til kjønn (Askland & Rossholt, 2009, s. 72). Det å se omsorgsbegrepet igjennom nye briller som Askland og Rossholt skriver (2009, s. 72), er i samme tråd som Tholins mening med å se nytt på det og redefinere hva man legger bak begrepet (2011, s. 66). Alle tre forfatterene, selv om ikke alle ser på omsorg fra et likestillingsperspektiv, påpeker det at man må kunne konkretisere hva man legger i begrepet for å bedre kunne jobbe med det i barnehagen.

2.2 Likestilling mellom kjønnene

I Rammeplanen står det følgen om temaet: «Likestilling mellom kjønnene skal gjenspeiles i barnehagens pedagogikk. Barnehagen skal oppdra barn til å møte og skape et likestilt samfunn. Barnehagen skal bygge sin virksomhet på prinsippet om likestilling mellom kjønnene. Gutter og jenter skal ha like muligheter til å bli sett og hørt, og oppmuntres til å delta i felleskap i alle aktiviteter i barnehagen. Personalet må reflektere over sine egne holdninger til, og samfunnets forventninger, til gutter og jenter» (Kunnskapsdepartementet, 2006, s. 10).

For å kunne virkeliggjøre drømmen om et samfunn der alle får leve ut fra de forutsetninger de har, må barnehagens ansatte ta et medansvar (Askland, 2011, s. 124). Forholdet mellom

begrepene likestilling og likhet må problematiseres. Det må reflekteres over barnehagens pedagogiske praksis i forhold til kjønn og hvordan vi forstår likestilling. Dette vil få konsekvenser for det pedagogiske innholdet man velger å fokusere på (Askland & Rossholt, 2009, s. 24). Likestilling betyr ikke at alle skal være like, men at man godtar og møte det som er ulikt. Det som reflekterer forståelsen av likeverd og likestilling er de hverdagslige relasjonene mellom mennesker (Askland, 2011, s. 125).

Når man snakker om likestilling i barnehagen går samtalen ofte over til antall mannlige ansatte, hvor fremgang i likestilling kan måles kvantitativt. Men likestilling handler om hvordan personene blir møtt og sett. Om en anerkjenner alle barna på lik linje eller ikke (Askland & Rossholt, 2009, s. 25). Videre handler likestilling om makt til å definere den situasjonen man er i. For barn i barnehagen er det personalet, foreldrene, medier og barna rundt som er med på å definere barnet. Med det i bakhodet kan personalet være med på å hjelpe barnet til å skape sin egen identitet ved å gi det muligheter (Askland & Rossholt, 2009, s. 25).

Barn i barnehagen har lik juridisk rett til likestilling som voksne. Dette er noe personalet må hjelpe til med å håndheve (Askland & Rossholt, 2009, s. 26). Lik rettighet betyr ikke hele tiden at det skal være likt. Dette er et pedagogisk dilemma som burde tas opp blant personalet. Det er viktig at alle barn blir sett, hørt og får den støtten de trenger. Barna er som oss voksne, egne individer og de har ulike behov. Derfor vil det i en likestillingsdebatt være viktig å se på de individuelle behovene til barna når man setter en konklusjon (Askland & Rossholt, 2009, s. 26).

Man kan ved å fjerne en streng todelt kjønnsoppfatning bidra til å skape større mangfold (Larsen & Slåtten, 2010, s. 67). Fokuset burde flyttes fra hva som er passende adferd for gutter og jenter til hva som er det enkelte barnets interesser og behov (Larsen & Slåtten, 2010, s. 67). Det må i dagen samfunn åpnes for at det er mange måter og være jente på, og det er mange måter og være gutt på. Ved å være åpen for en slik tankegang skaper man en mye større mulighet for å utforme sitt eget kjønn (Larsen & Slåtten, 2010, s. 67). Målet er ikke at jenter, gutter, kvinner og menn skal bli like, men at de skal bli behandlet rettferdig og likeverdige (Askland, 2011, s. 128).

2.3 Likeverd

Hvis man har likeverd som et verdigrunnlag og som en pedagogisk plattform i barnehagen vil det åpne for praksiser som omhandler verdier knyttet til for eksempel kjønn, klasse og alder (Askland & Rossholt, 2009, s. 28). Man bør innad i personalgruppen diskutere hver enkeltes personlige verdier, fordi verdiene til de forskjellige ansatte antagelig ikke vil være det samme. Fordi barnet er innskrevet i mange ulike kontekster og posisjoner vil det ikke være mulig å ha et fokus på begrepet kjønn alene ut i fra en forståelse på likeverd (Askland & Rossholt, 2009, s. 28). Mennesket er like mye verdt uavhengig av kjønn og man må i praksis arbeide med både likhet og forskjeller. Det som ligger bak begrepet likeverd er mangfold, men for å kunne jobbe med likeverd, må det diskuteres hvilke verdier hver enkelt ansatt legger til grunn (Askland & Rossholt, 2009, s. 29).

3. Metode

3.1 Valg og bakgrunn av metode

Problemstillingen i denne oppgaven går inn under et tema som ikke lar seg måle eller tallfeste. Jeg er derfor avhengig av å få innsikt i meninger og opplevelser. Av den grunn falt valget mitt på en kvalitativ metode. Jeg valgte å bruke observasjon og intervju for å samle inn den dataen jeg trengte.

Jeg hadde en observasjonstid i to barnehager med en uke pr. barnehage for å få innsikt i de ansattes praksis. Her ville jeg ha en uformell samtale med de ansatte etter at en observasjon var gjort, for å finne ut av hva de ansatte tenker om situasjonen og hva som ligger bak handlingsvalget. Det er de ansatte som kjenner barna rundt seg best, og av den grunn kan det være noe mer bak situasjonen enn det jeg som observatør ser. Dette er en kilde til feilinformasjon som det er viktig å være klar over. På slutten av uka ville jeg ta ett uformelt intervju med de involverte ansatte for å høre litt mer om deres generelle holdninger til barns gråt. Grunnen til at jeg valgte å ha dette intervjuet på slutten av observasjonsfasen, var for at de ansatte ikke skulle være bevisste på hva jeg observerte, slik at jeg fikk en mest mulig genuin handling av den ansatte i situasjonen. En ansatt som vet hva jeg er der for, og vet hva jeg observerer, vil kanskje tenke mer over handlingen sin i situasjonen og vil derfor gjøre det teorien mener er rett i stedet for hva han eller hun naturlig ville gjøre. Det er ikke sikkert det vil være noe forskjell på handlingen til de ansatte, men på denne måten er man sikrere på at deres handlinger er genuine.

Videre vil jeg sammenligne observasjonene og intervjuene. Slik ønsker jeg å belyse om det de ansatte mente er rett praksis stemmer overens med deres virkelige praksis, og også hvordan dette stemmer opp mot faglitteraturen.

Det å kunne forstå sosiale fenomener og videre kunne fortolke disse fenomenene er av stor betydning og en viktig målsetning med kvalitativ tilnærming. Man retter blikket mot personenes hverdagshandlinger i sine naturlige kontekster, og av den grunn blir fortolkning og kontekst to sentrale begrep innen kvalitativ forskning (Bergsland & Jæger, 2014, s. 67). I min oppgave blir dette at jeg går inn i barnehagens hverdag og observere. Fordi det er en selv som innhenter og er ansvarlig for data som blir brukt under oppgaven er det viktig å ha en bevissthet rundt sitt eget ståsted til problemstillingen (Bergsland & Jæger, 2014, s. 68). Her har jeg valgt min problemstilling ut fra både tidligere opplevelser og nye forventninger. Gjennom arbeidserfaringer og fagstoff i studietiden, har jeg erfart at det er større fokus på

dette temaet enn jeg trodde, og jeg ønsker å undersøke mer rundt dette. Jeg har en klar mening om hva jeg ønsker å se, og hva mine egne verdier sier, men jeg er også åpen og kritisk til hva realiteten kan vise meg. Det er av denne grunn viktig at man som Bergsland og Jæger (2014, s. 68) sier «desentrerer» blikket og redegjør for de valgene man gjør. Redegjørelse for valgene mine kommer i neste kapittel når jeg beskriver min fremgangsmåte.

Igjennom observasjon kan man få et mer fullstendig bilde av fenomenet man studerer. Observasjonen gir grunnlag for refleksjoner og videre bearbeiding og av den grunn er dette et viktig redskap i det daglige arbeidet i barnehagen (Løkken & Søbstad, 1995, s. 42). Det finnes flere forskjellige typer observasjoner, men for min oppgave har jeg valgt og skrive praksisfortellinger. Dette valget tok jeg på grunnlag av at fortellingene senere skulle kunne bli brukt i intervjusammenheng. En praksisfortelling presenterer ifølge Fennefoss og Jansen (2004, s. 9) yrkesfeltet gjennom sitt innhold. Den konstrueres ut fra erfaringer, opplevelser eller observasjoner og presenterer situasjoner, temaer og handlinger man gjenkjenner i det aktuelle yrkesfelt.

Løkken og Søbstad (1995, s. 116) beskriver intervju på en lett og gjenkjennelig måte. De beskriver intervjuet som en utveksling av synspunkter og erfaringer som utvikler ny kunnskap. Intervjueren er på søken etter beskrivelser og tolkninger av et bestemt tema og anskaffer dette igjennom en konversasjon som har en viss struktur og hensikt (Løkken & Søbstad, 1995, s. 116).

Hva gjør jeg om observasjonene etter endt observasjon ikke gir noen empiri på hvordan de voksne viser barna omsorg? Hvis jeg ikke har empiri å støtte meg på, så må jeg se på intervjuene og samtalene isteden, og måle dette opp imot fagstoffet. Samtalen vil dreie seg mer om de voksnes holdninger i forhold til kjønn og omsorg. Jeg vil også se på om det er noe forskjell på den ansattes kjønn og utdannelsesgrad opp imot omsorgen de viser barna.

Originalt skulle denne oppgaven handle om kjønnsroller og barns gråt. Fokusområdet var da vinklet mot gråten til barnet i stedet for den generelle omsorgen, og dette gjenspeiler seg i intervjuene mine og observasjonene. Grunnen til at jeg måtte endre fokuset i oppgaven etter utført intervju og observasjon, var at det kom frem etter mye undersøkelser og lesing at det ikke er noe tilgjengelig fagstoff på temaet de eldste barnas gråt. Man kan finne mye om gråt på de yngste barna, men disse fokuserer veldig på den førspråklige kommunikasjonen, noe som ikke passet inn i min problemstilling og det fokuset jeg har i denne oppgaven på de eldste

barna. Av den grunn valgte jeg å endre fokuset fra gråt til omsorg fordi det er omsorgen barnet får ved gråt jeg til sist ønsker å studere.

3.2 Fremgangsmåte for observasjoner og intervjuer

For å få et mest mulig helhetlig bilde av temaet mitt valgte jeg å både observere og intervjuer. Dette ble gjort ved at jeg var tilstede på en avdeling i barnehagen noen timer hver dag i en uke hvorav jeg på siste dagen tok til side en og en av personene jeg hadde observert og intervjuet dem. Det var de voksnes mottakelse av det gråtende barnet jeg observerte og av den grunn valgte jeg å bare foreta intervjuer av de voksne. I barnehagene hadde de ansatte fått informasjon om hvorfor jeg var tilstede og jeg hadde også med et skriv som ble gitt til foreldrene. Som skrevet i punkt 1.3 ønsket jeg at de ansatte ikke skulle vite temaet for observasjonen for å forhindre at de ansatte sa hva de trodde jeg ville høre, istedenfor hva de faktisk mente og gjorde. Dette kunne ikke gjennomføres siden dette ville være uredelig og etisk galt. De ansatte fikk derfor en kort redegjørelse av grunnen for at jeg var der, men spørsmålene var ikke kjent på forhånd. Barna hadde på forhånd fått informasjon om at jeg var der for å lære hvordan det var å jobbe i barnehage.

Barnehagehverdagen består av flere forskjellige aktiviteter og rutiner. Derfor valgte jeg å være tilstede på forskjellige tidspunkt igjennom uka, for å kunne observere de forskjellige situasjonene, og se om aktivitetene og rutinene spilte inn. Når det kom til intervjuene falt valget på å lese opp en observasjon som hadde blitt gjort den uka, og stille noen spørsmål rundt denne situasjonen. Her valgte jeg å ta en observasjon som ikke omhandlet personen jeg intervjuet, først og fremst for å få til en åpen samtale der intervjupersonen kunne føle den kunne snakke fritt uten å føle seg angrepet eller krenket. Videre gikk spørsmålene over til generelle sider ved problemstillingen, og temaet for oppgaven. Her var det veldig lukkede spørsmål som ble stilt, men intervjupersonene ble bedt om å utdype tankene sine.

Ved valg av barnehager ble det tatt ett strategisk valg, ved at jeg valgte ut barnehager ut fra at barnehagen hadde ett mangfold av ansatte, både kvinner og menn. Dette var essensielt i forhold til problemstillingen der jeg ønsker å se om det er noe forskjell på hvordan de kvinnelige og de mannlige ansatte møter det gråtende barnet.

4. Funn under observasjonene og i intervjuene

Under mine observasjoner var det gjennomgående i alle situasjonene at alle barna ble møtt på en anerkjennende måte. Anerkjennelsen i seg selv varierte fra situasjonen til situasjon. Barnet kunne gråte fordi det hadde slått seg, det kunne gråt av trass for å få viljen sin eller kanskje det var savn av mamma som var årsaken til gråten. De ansatte møtte barnet på en god måte og tok det imot uansett. Her fant jeg ingen forskjeller på barnets kjønn eller på de ansattes kjønn. Det eneste jeg bet meg merke i, var at yngre vikarer/assistenter fortere brukte en metode der de prøvde å distrahere barnet og finne på andre ting enn hva de eldre ansatte og de med høyere utdanning gjorde, som illustreres i praksisfortellingen under.

«Amalie ble lei seg da Stine snublet i beinene hennes. Dette var under samlingsstund. Den voksne som har samlingen alene roper på en annen voksen, som er i naborommet, for å gjøre den andre oppmerksom på Stine. Den nye voksne tar med seg Amalie ut i garderoben og lar henne sitte på fanget, mens han forteller henne at det ikke er hennes skyld, og at det går bra med jenta som snublet. Videre går den voksne over til å distrahere Amalie med å prate om andre ting. Når distraksjon ikke fungerer, går den voksne tilbake til å trøste. Dette fortsetter den voksne med, og Amalie får sitte på fanget frem til hun selv er klar for å gå.»

De eldre og de med høyere utdanning var mer tålmodige, og lot barna få mer tid på å prate ut følelsene sine og gråte.

«Oda begynner plutselig å gråte i utetiden. Hun sitter med en gruppe andre jenter rundt en sølepytt med bøtter og spader. En voksen går bort, setter seg ned på bakken ved Oda og lar henne få sette seg på fanget hans mens han spør hva som har skjedd. Rolig løser han opp i konflikten, men blir sittende en stund til etter at gråten har stilnet mens leken starter opp igjen. Når Oda er inne i en god lek igjen går den voksne videre.»

Her fikk barna tiden de trengte for å jobbe igjennom følelsene sine i sitt eget tempo.

Under intervjuene var alle de som ble intervjuet klare på at gråt var noe som skulle anerkjennes, uansett situasjonen. De mente det at det gråtende barnet var sårbart og at det derfor var viktig at det ble sett.

Den ene pedagogiske lederen jeg intervjuet var bestemt på at:

«man skal anerkjenne barns gråt. Gråten er et uttrykk for følelser, og man må se enkeltbarnet og handle ut i fra deres behov».

Det kom også frem at det å anerkjenne gråt kan bety så mangt, og at det ikke i alle situasjoner betyr trøst. Et eksempel som gikk igjen hos flere var at barnet gråt fordi det ikke hadde fått viljen sin. Alle påpekte her at barnet måtte bli anerkjent og få muligheten til å fortelle om sine følelser, samtidig som man forklarer til barnet at det ikke kan få viljen sin nå, men at de kan sammen prøve å finne en løsning. Her var de alle klare på at det ikke var trøst barnet trengte, men å bli sett. Det at man ser barnet er også anerkjennende.

En annen ting alle jeg intervjuet også sto sterkt ved, var at de selv mente det ikke ble gjort forskjell på barns kjønn lenger. De var veldig opptatt av og klare på at det var det enkelte barns individuelle behov som sto i fokus i deres praksis. De følte også at dette fokuset var noe som ble pratet om og jobbet med av alle de andre rundt seg på avdelingen. Dette var noe de alle følte var et fokus på arbeidsplassen, og som de mente var viktig for å jobbe med barn. Se barnet som ett enkeltindivid er etter deres mening et stort kriterium for å kunne møte barnet på en anerkjennende måte.

Ett av spørsmålene som ble stilt på intervjuet gikk ut på at måten de voksne møter det gråtende barnet spiller inn på barnets selvfølelse. Svarene her var også samsvarende, men en assistent oppsummerte temaet spesielt godt.

«Ved anerkjennelse føler man at man blir akseptert. Det trenger ikke å være trøst, men å føle det at man blir sett. Dette skaper og bygger tillit og vil gi barnet verktøy for videre og kunne uttrykke følelser. Hvis man ikke anerkjenner barnets gråt kan dette føre til innesluttethet og aggresjon, og de vil miste tilliten og tryggheten de har til de ansatte i barnehagen».

Videre gjorde jeg en observasjon under intervjuene, som jeg selv fant veldig interessant. Under spørsmålet "Føler du det blir gjort forskjell på hvordan det gråtende barnet blir møtt av de voksne ut i fra kjønn til den voksne?" Her svarte de kvinnelige ansatte gjennomgående om at det ikke var noe forskjell. De ansatte møtte barna likt ut i fra barnets individuelle behov. Mennene derimot mente at de selv ga mindre omsorg enn hva kvinnene gjorde. De mente at omsorgen og trøsten de ga var kortere og at tålmodigheten deres gjorde at de prøvde å få barnet ut i lek igjen fortere enn hva de kvinnelige ansatte gjorde. Dette begrunnet de med at kvinner har ett morsinstinkt som mennene manglet. Mennene synes å mene at kvinnene har og gir mer omsorg. Det må da påpekes at disse påstandene ikke stemmer med de observasjonene

jeg har gjort. Mine observasjoner viser at alle ansatte har tatt seg tid til barnet så lenge barnet har hatt behov.

En siste ting som jeg bemerket under intervjuene var at flere av mennene jeg intervjuet fortalte at de syntes dette med omsorg var vanskelig på grunn av opplevelser og erfaringer fra barndommen. Oppvekst med beskjeder som «Store gutter gråter ikke» og «Rist det av deg, det der var da ikke noe» følte flere preget deres egen praksis.

Den ene mannen jeg intervjuet konkluderte med:

«Men dette er unnskyldninger man legger seg til, egne opplevelser og miljøet jeg har vokst opp i skal ikke utgjøre noe forskjell på min omsorg mot den omsorgen de andre gir. Og det er bare meg selv som kan gjøre noe med min egen praksis»

De ansatte i barnehagen følte alle at de som en personalgruppe hadde en god kommunikasjon angående barns gråt og annerkjennelse. Det var rom i barnehagen for å ta opp temaet i løpet av dagen hvis man følte seg usikker eller overveldet, samtidig som det var regelmessige temaer under avdelingsmøter når det skulle være behov for det.

5. Drøftinger av teori og praksis

5.1 Vil barnets kjønn spille inn på hvordan de voksne viser barnet omsorg?

Det er lett å se hva barn trenger av fysisk omsorg i form av stell, næring og søvn, men den psykiske helsen er det vanskeligere å legge merke til mener Berit Bae (2005). Alle de jeg intervjuet påpekte det at gråten og omsorgen skulle anerkjennes uansett bakgrunn og at det ikke var forskjell på barnets kjønn på hvordan de anerkjente gråten og viste omsorg. Dette mente de ansatte at gikk på barnas individuelle behov. Dette er i tråd med Bae (2005) sitt syn om og se barnet som subjekt. Bae (2005) påpeker at skal man kunne se barnet som subjekt må barna også møtes med omsorg på de mentale, relasjonelle og følelsesmessige sidene. Det sentrale i arbeidet med omsorg i barnehagen er at barna trenger støtte, og at de ansatte forstår barnet når det uttrykker egne grenser (Bae, 2005).

Under intervjuene ble de ansatte spurt om hva anerkjennelsen av barns gråt gjorde med barnet. Bae sier noe om at barna må lære å kjenne på det at deres følelser og måte å uttrykke seg på blir akseptert av de voksne rundt seg (Bae, 2005). Det er en felles tankegang der hvor man ser på de positive konsekvensene av omsorg og anerkjennelse. Det å anerkjenne og vise barna omsorg er viktig for barnets selvfølelse, mentale helse og relasjoner til andre og en slik psykisk omsorg skaper en god selvfølelse. Uten den psykiske omsorgen og hvis barnet ikke blir anerkjent kan man risikere at barnet blir innelukket (Bae, 2005).

Det var et stort fokus blant alle ansatte som ble intervjuet på å anerkjenne barnet. De ansatte mente at ved at de så barnet som et enkeltindivid og så de behovene det enkelte barnet trengte så vil ikke kjønnen til barnet spille inn. Dette er noe som man innenfor en tradisjonell pedagogisk tenkning vil kunne si at man er opptatt av individperspektivet og at man av den grunn ikke trenger å arbeide med kjønn og likestilling (Blaise, 2005; Jones, 2006; MacNaughton, 2000; Yelland, 1998, i Askland & Rossholt, 2009, s. 27). Svaleryd (2004, s. 53) mener på den andre siden det at man ikke kan jobbe kjønnsnøytralt i et individperspektiv. Hun mener at når personalet snakker om individets behov, usynligjør man ofte konstrueringen av kjønn. Det er i stor del igjennom samspillet mellom andre mennesker, barn og voksne, at barnet utvikler seg, og individperspektivet som veileder i arbeidet vil derfor bare utgjøre en del av arbeidet som skaper den pedagogiske virksomheten (Svaleryd, 2004, s. 53). Svaleryd (2004, s. 53) mener man ikke kan sikre likestilling igjennom et individperspektiv hvis man

ikke gransker de skjulte fortellingene omkring kjønn, etnisitet eller annen ulikhet på et bevisst plan. Det må løftes frem og blandes inn andre idealer (Svaleryd, 2004, s. 53).

Det ser ut til at de tradisjonelle kjønnsmonstrene er godt befestet i kulturen og det er av denne grunn at Askland & Rossholt (2009, s. 23) påpeker viktigheten av å øke refleksjonen rundt temaet likestilling blant personalet. Spørsmålet om hvorvidt kjønn og omsorg var en del av diskusjonene blant personalgruppen kom ikke frem under intervjuet, men det ble spurt om det var bevissthet rundt hvordan de møtte barna. Under intervjuet fikk jeg ikke svar på om de ansatte fokuserte på kjønn under omsorgssamtalene, men de mente alle at det var rom for samtalen rundt møtet med de enkelte barna og hvordan barna ble møtt av de voksne.

Barn i barnehagen har lik juridisk rett til likestilling som voksne. Dette er noe personalet må hjelpe til med å håndheve (Askland & Rossholt, 2009, s. 26). Relasjonen mellom barna og de voksne skal ideelt sett være likeverdig, men på grunn av alder og utdanningsforskjeller blir relasjonen asymmetrisk.

«Man kan aldri være hundre prosent sikker på hvorfor barnet gråter»

var det en intervjuperson som påpekte.

«Man er avhengig av å gå bort og prate med barnet for å kunne komme til bunns i problemet og man skal ikke bare avfeie noe fordi man tror det er trass».

Derfor er det viktig at man som voksen er ydmyk og bevisst sine egne handlinger ovenfor barna (Tholin, 2011, s. 67).

Lik rettighet betyr ikke hele tiden at det skal være likt. Dette er et pedagogisk dilemma som burde tas opp blant personalet. En slik situasjon kom opp under observasjon. Rekvissittene til Gullhår og de tre bjørnene ble tatt ned for at barna skulle få leke med dem, og det ble uenighet i hvem som skulle få styre pappabjørnen.

«Petter hadde tatt initiativet for leken men var opptatt med å rydde avdelingen som barnehagelæreren hadde bedt om at skulle bli gjort før de kunne sette i gang med den nye leken, så han kom ikke bort til lekekassen raskt nok til å få figuren

han ville ha. Gråtende trekker Petter seg bort fra lekeområdet og vikaren følger etter. Han setter Petter på fanget og spør han hva som har skjedd og hva forventingene til Petter var til leken. Petter forteller at han hadde lyst til å være pappabjørnen og vikaren snur seg mot resten av lekegruppa og spør om ikke Petter kan få være pappabjørnen. Barnehagelæreren kommer inn fra kjøkkenet og påpeker det at det var Petter som hadde spurt om de kunne få leke med eventyret og at han derfor skulle få bestemme først hvem han ville være, så kunne de bytte på senere. Petter får da pappabjørnen og fortsetter så med å fordele roller til de andre barna. Dette fører til at Truls som originalt hadde fått tak i pappabjørnen begynner å gråte og trekker seg bort fra lekeområdet. Vikaren fulgte etter, og satte seg ned på gulvet ved gutten. Han lar Truls få fortelle hvorfor han er lei seg før han forklarer at det nå var Petter sin tur til å bestemme, men at Truls kunne gå bort til Petter og spørre om å få en annen figur han ønsket seg. Truls sier seg enig i dette hvis vikaren kan bli med han bort. Dette sier vikaren at han kan og de går felles inn i leken igjen.»

Det er viktig at alle barn blir sett, hørt og får den støtten de trenger. Barna er som oss voksne egne individer og de har ulike behov (Askland & Rossholt, 2009, s. 26). I fortellingen over ble begge guttene hørt og fikk muligheten til å uttrykke sine behov, uten at det i grunn betydde at de begge fikk viljen sin. Det er flere andre måter man kunne løst en slik situasjon på for kanskje å unngå en konflikt til å begynne med. Den første tanken som slo en av de som ble intervjuet etter at hun hadde fått opplept denne fortellingen var at kassa med eventyret ikke burdet ha blitt satt frem. De voksne burde ha ventet til Petter var ferdig med å rydde og klar for å gå inn i den nye leken mente hun.

Profesjonell omsorg kan ideelt sett kjennetegnes ved oppmerksomhet, ansvar, kompetanse og mottakelighet til andre. Profesjonell omsorg handler i bunn og grunn om det å kunne være i stand til å se og bli berørt i møte med barnet og bars opplevelser. Omsorg har etiske implikasjoner for vårt arbeid fordi omsorg alltid er fundert i våre verdier (Tholin, 2011, s. 68).

5.2 Spiller den ansattes kjønn inn på hvordan de viser barnet omsorg?

Under mine observasjoner kom det ikke frem noe forskjell på hvordan de kvinnelige og mannlige ansatte viste barnet omsorg. Det jeg kan konkludere med ut i fra observasjonene er

at det ikke er noe forskjell på den omsorgen de voksne gir og at alle ansatte uansett kjønn tar seg tid til å møte barnet på en god og anerkjennende måte.

Det som er interessant er hvordan disse observasjonene går imot hva de mannlige ansatte fortalte under intervjuene. De kvinnelige ansattes oppfatning av kjønnsrollene og omsorg var at de alle møtte barna på en anerkjennende måte og ga barna den omsorgen det enkelte barnet trengte. Dette var alle de kvinnelige ansatte som ble intervjuet gjennomgående enige om. De mannlige ansatte var også enige i sin sak, men de mente at kvinner gir og viser mer omsorg enn det de mannlige ansatte gjør. Askland og Rossholt (2009, s. 72) lot seg bemerke under sine forelesninger at det var de kvinnelige studentene som var mest aktive når begrepet omsorg var oppe for diskusjon i klassen. Dette mener Askland og Rossholt (2009, s. 72) er et eksempel at kategori og praksis forenes og de konkluderer med at "den som definerer hva omsorg er, har makt, og i en barnehagekontekst har det vært kvinner" (Askland & Rossholt, 2009, s. 72).

Noen av mennene legger begrunnelsen sin på at de ikke er like tålmodige som kvinnene og at de derfor prøver og få en eventuell trøstesituasjon til å gå raskt over. Forskjellen kommer også i deres mening fra det at kvinner har et medfødt morsinstinkt, noe mennene mener de ikke har. Tholin (2013, s. 17) påpeker det at man må være bevisst på egne erfaringer og synspunkter rundt begrepet omsorg da dette kan influere arbeidet man gjør. Like viktig mener hun er det at man da også er bevisst at de rundt seg har andre erfaringer og opplevelser rundt omsorg enn en selv (Tholin, 2013, s. 17). Skal man ta ett tilbakeblikk på hvordan omsorgsfunksjonen er ivaretatt i det norske samfunnet vil man se at det i hovedsak har blitt ivaretatt innad i familien og nærmiljøet, og det var mødrene som tok seg av barna (Tholin, 2013, s. 63).

Mennene spekulerer også i om deres egen barndom og rollefigurer kan ha noe innvirkning på hvordan de selv gir omsorg. Askland og Rossholt (2009, s. 34) opplevde også under sine intervjuer at de ansatte trakk frem erfaringer fra eget hjem og barndom. De mener at vår oppfatning av likestilling gjenspeiles i erfaringen man har fra egne foreldre (Askland & Rossholt, 2009, s. 34). Ett eksempel som Tholin (2013, s. 73) har dreier seg ikke direkte om kjønn, men på kultur. Eksempelet kan allikevel knyttes opp mot dette med innvirkning fra oppveksten. I eksempelet var det en tospråklig assistent som følte en flauhet over at barna var møkkete ved henting etter å ha vært ute og lekt. Etter assistentens oppfatning framsto dette for foreldrene som at de ansatte ikke hadde vist barnet omsorg på flere timer. Assistenten reagerte på at de øvrige ansatte bare lot barna få fortsette og leke (Tholin, 2013, s. 73).

Eksemplet over mener Tholin (2013, s. 73) at viser hvordan man kan komme i klem mellom sine egne og barnehagens oppfatning av hva man legger i omsorg. Dette vil stemme litt overens med det de mannlige ansatte fortalte under intervjuene. De følte på det at deres oppfatning av omsorg og de verdiene som ligger i grunn fra deres barndom kom i klem med hvordan barnehagens oppfatning av omsorg var. Dette til tross for at mennene var klare på dette med at den strenge "store gutter gråter ikke" holdningen de oppleve i sin barndom ikke hørte hjemme i noe barnehage i dagens samfunn. Man må erkjenne at kulturelle fortellinger, syn på barn, barnehagen og barndom endrer seg med tiden mener Tholin (2013, s. 74).

5.3 Spiller den ansattes utdannelsesgrad inn på hvordan de viser barnet omsorg?

Det er hovedsakelig ansatte med tre ulike utdannelsesgrad i barnehage. Det er assistenter som er ufaglærte, barne- og ungdomsarbeidere og barnehagelærere. I tillegg til utdannelsesgraden har du aspektet med kort eller lang erfaring. Det kom ikke frem noen store forskjeller på hvordan de ansatte viste barna omsorg under observasjonene og intervjuene. Både assistentene og barne- og ungdomsarbeiderne viste klare og tydelige refleksjoner rund egen praksis og praksisen på sin avdeling for øvrig.

Nygren (2004 i Tholin, 2013, s. 24) er kritisk til tradisjonen om kompetanseforståelse som er basert på individuelle og generelle perspektiver. Han mener begrepet handlingskompetanse, der kompetansen kommer til uttrykk i konkrete situasjoner, vil kunne bygge en bro mellom den sosiale verden og individenes indre verden (Nygren, 2004 i Tholin, 2013, s. 24). Handlingskompetansen vil ikke være statisk, så av den grunn mener Nygren at det vil være relevant å undersøke profesjonens kunnskapsgrunnlag og ferdigheter for utøvelsen av barnehagelæreryrket. Han mener at det er viktig og se på de ansattes forbedrings- og utviklingspotensialet. Det vil av den grunn være essensielt at barnehagelærerutdannelsen bidrar til bevisstgjøring av studentens ferdigheter i og kunnskap om omsorg, og de holdningene og verdiene som kommer til uttrykk i praksis (Nygren, 2004 i Tholin, 2013, s. 24).

Det eneste bemerkelsesverdige var refleksjonen til den unge vikaren og observasjonen av en ung barne- og ungdomsarbeiderstudent der det ble vist igjennom handling og ord at de så på rask avledning som en god måte å vise omsorg på. Dette er ikke optimalt av to grunner. Den ene grunnen til at avledning ikke er optimalt, er at ved avledning blir ikke barnets følelser og behov anerkjent, men feid til side av den ansatte. Gjennom mer erfaring, utdanning og

veiledning har jeg selv fått mer utvikling innen faget, og ser at dette ikke er en anerkjennende møte å møte det enkelte barnet på. Brenna-utvalget argumenterte for betydningen av å videreutvikle omsorgsfull handlingskompetanse hos personalet i barnehagen og fremhevet at omsorg er mer enn positiv innstilling til medmennesker, at holdninger må følges opp av gode handlinger, og at omsorgsfulle handlinger må bygge på erfaringer og systematisert kunnskap (NOU 2010: 8, s. 19). I eksemplet over ser man da betydningen av veiledning og erfaring, og hvordan dette kan hjelpe til med å skape et positivt og godt omsorgsmiljø i barnehagen.

6. Konklusjon

Det finnes lite litteratur og det er gjort lite forskning der likestillingsbegrepet og omsorgsbegrepet blir satt sammen (Askland & Rossholt, 2009, s. 71). Man kan likevel dra paralleller mellom forskningen som er gjort på begrepene, og sette de sammen til og skape et helhetlig bilde ved hjelp av de nye observasjonene og intervjuene som er blitt til denne oppgaven.

Når man ser på begrepet likestilling i barnehagen handler dette først og fremst om å bli sett og hørt. Man kan bruke begrepet til det å bli sett og anerkjent på komplekse og forskjellige måter. Man kan ikke være opptatt av å telle hvor mange jenter og hvor mange gutter som blir sett, men man må se på hvordan de blir sett (Askland & Rossholt, 2009, s. 25).

Under observasjonene kom det ikke frem noen forskjeller på omsorgen barna ble gitt, uansett kjønn ble de alle møtt med anerkjennelse og sett. Dette var også en holdning de ansatte var klare på under intervjuene, og de poengterte at deres praksis og opplevelse av de andre ansatte var at alle barna ble anerkjent og vist omsorg, men at det kunne være forskjell på omsorgen som ble vist ut i fra barnets behov og ikke kjønn. Tholin påpeker at når man jobber i barnehagen med omsorg for barna er det viktig å ta seg tid til å lære å kjenne det enkelte barnet. Man må som ansatt være åpen og tilgjengelig for barna og på den måten vil man kunne oppdage barnas tanker, perspektiver og synspunkter (Tholin, 2013, s. 100).

Man kunne heller ikke se noe forskjell på omsorgen de ansattes viste ut fra deres kjønn. Det interessante som kom frem under intervjuene var at alle menn mente de ga mindre omsorg en kvinnene, mens kvinnene mente kjønnene ga lik mengde omsorg.

Tholin (2013, s. 17) gikk videre og skrev om hvordan vår oppvekst og kulturen rundt oss former den praksisen vi gjør. Dette var noe flere av mennene som ble intervjuet kom tilbake til. De følte omsorg var et vanskelig tema og syntes mye av grunnen lå i hvordan deres fedre eller andre mannsfigurer viste de omsorg da de var små.

Det er viktig at man i barnehagen er gode rollemodeller. Som rollemodell har man en stor påvirkningskraft ovenfor barn og unge (Askland & Rossholt, 2009, s. 45). I observasjonene som ble gjort så man ikke noe forskjell på utdannelsesgraden til den ansatte, men man kunne se at alder og erfaring kunne spille inn. Askland og Rossholt (2009, s. 45) påpeker viktigheten av utdannelsen av barnehagelærere og det å sette inn ressurser på interne opplæringer av

assistenter for å kunne utvikle personlige væremåter og praksiser i lys av det å være en rollemodell (Askland & Rossholt, 2009, s. 45). Dette blir igjen veldig viktig når man setter det i sammenheng med det som er skrevet over, om hvordan mennene føler sine rollemodeller har påvirket deres tankegang.

Gjennom økningen av antall mannlige ansatte i barnehagene ser man at mannens syn på omsorg har endret seg med årene. Allikevel sitter mennene igjen med følelsen av og ikke strekke til på lik linje med kvinnene når man ser på omsorgen de viser barna. For å kunne endre mannens syn på seg selv kan man muligens forbedre undervisningen om kjønn i barnehagelærerutdannelsen. Det er også viktig at det under studiene og i yrkeslivet legges vekt på at vi alle utfører omsorg ulikt, uavhengig av kjønn, og kanskje menns tiltro til og syn på egen og andre menns omsorg vil kunne endre seg over tid. Samfunnets syn på kjønn endrer seg stadig og fort, og kanskje med tid vil mennene endre sin oppfatning av egen omsorg.

Under intervjuene ble det nevnt av de ansatte at temaet barns gråt, og hvordan de møtte det gråtende barnet, var temaer som man fritt kunne diskutere under møter og i samtaler. En av mennene som ble intervjuet fortalte at han ved flere anledninger hadde tatt opp det og ikke føle at man strekker til med omsorgen han viste til barnet. Ved at man tar opp slike temaer kan man som leder i barnehagen, eller som kollega, være med på å fremheve at den måten menn gir omsorg på er god og likeverdig med kvinners.

Det som kom frem når jeg skulle starte denne oppgaven var hvor lite fagstoff jeg fant når det gjaldt de eldste barns gråt. Etter mye søk på nettet og etter å ha undersøkt med pedagogikk lærere på høgskolen og med ansatte i barnehagen, satt jeg tomhendt igjen og måtte velge og endre hovedfokuset mitt til omsorg i stedet. Dette var ikke ett stort hopp når omsorg også omhandler hvordan de voksne møter det gråtende barnet, men det gjorde at oppgaven fikk et videre fokus, fordi omsorg i seg selv er et veldig stort tema og omhandler så veldig mange flere situasjoner. Siden det ikke finnes mye forskning rundt de eldste barns gråt er dette et tema det spesielt bør forskes mer på, og det hadde vært spennende å se resultatene.

Avslutningsvis vil jeg understreke hvilken relevans denne oppgaven har for en barnehagelærerstudent og for barnehagelæreren ute i yrkeslivet. Kjønn og omsorg er viktige og dagsaktuelle temaer som det bør forskes mer på, spesielt belyst av hverandre. Pr. dags dato jobbes det med begrepene i barnehagelærerutdanningen og som noe man må reflektere videre over gjennom hele yrkeslivet, men i liten grad problematiseres diskursene sammen

(Askland & Rossholt, 2009, s. 71). Det er derfor viktig at man som barnehagelærerstudent får en forståelse av begrepene. På denne måten vil de lettere få jobbet med og reflekter rundt de. Det er viktig å være klar over viktigheten av å kontinuerlig reflektere rundt dette for å tilpasse seg og videreutvikle seg igjennom karrieren.

Referanseliste

- Askland, L. & Rossholt, N. (2009), *Kjønnsdiskurser i barnehagen. Mining, makt og medvirkning*. Bergen: fagbokforlaget.
- Askland, L. (2011), Betydning av det personlige i en likestillingspedagogikk. I V. Glaser, K. H. Moen, S. Mørrenauet & F. Søbstad (Red.), *Barnehagens grunnsteiner: Formålet med barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Bae, B. (2005) *Å se barn som subjekt - noen konsekvenser for pedagogisk arbeid i barnehage*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/barnehager/artikler/a-se-barn-som-subjekt---noen-konsekvenser/id440489/>
- Barnehageloven. Lov av 17. juli 2005 Lov om barnehager.
- Bergsland, M. D. & Jæger, H. (Red.). (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Fennefoss, A. T. & Jansen, K. E. (2004). *Praksisfortellinger: På vei til innsikt og forståelse*. Bergen: Fagbokforlaget
- Kunnskapsdepartementet. (2006). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo: Departementet.
- Larsen, A. K. & Slåtten, M. V. (2010). *En bok om oppvekst: Samfunnsfag for førskolelærere* (3. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Løkken, G. & Søbstad, F. (2013). *Observasjon og intervju i barnehagen* (4. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- NOU 2010: 8 *Med forskertrang og lekelyst. Systematisk pedagogisk tilbud til alle førskolebarn*. lokalisert på https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/hoeringsdok/2010/201004890/nou_2010_8_med_forskertrang_og_lekelyst_systematisk_pedagogisk_tilbud_til_alle_foerskolebarn.pdf
- Svaleryd, K. (2004). *Likeverd: en tanke- og handlingsbok for likestillingsarbeid med barn og unge*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Tholin, K. R. (2011). Omsorg usynliggjøres og trenger en tydeligere posisjon. I V. Glaser, K. H. Moen, S. Mørrenauet & F. Søbstad (Red.), *Barnehagens grunnsteiner: Formålet med barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.

Tholin, K.R. (2013). *Omsorg i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget.

Vedlegg

1. Følg brev til foreldrene

Hei.

Jeg er 3.års barnehagelærerstudent som nå skal begynne å skrive bacheloroppgave. I min oppgave skal jeg skrive om barns gråt på de eldste barna i barnehagen (4-5 års alder) og kjønnsroller. Med dette ønsker jeg å finne ut av hvordan det gråtende barnet blir møtt av den ansatte. Og om barnets gråt blir anerkjent uavhengig av kjønn, både til barnet og til den ansatte.

I den anledning vil jeg være inne på ett par timer om dagen i uke for å observere samspillet mellom barna og de voksne ved gråt.

Mvh

Marthe Kilde

2. Intervjuspørsmål til de ansatte

Etter praksisfortelling:

* Hva er dine tanker rundt situasjonen?

På slutten av uka spørsmål:

- Din alder og stilling/utdannelse?
- Føler du det blir gjort forskjell på hvordan det gråtende barnet blir møtt av de voksne ut i fra kjønnnet på barnet? Kjønnnet til den voksne?
- Er du bevist på hvordan du møter barnet?
- Føler du det er bevissthet rundt hvordan man møter barnet i personalgruppa?
- Hva mener du er riktig praksis i møte med det gråtende barnet, hvorfor?
- Tror du det har noe betydning for barnets selvfølelse på hvordan det blir tatt imot av oss voksne når det gråter?
- Er det i din mening noen situasjoner der man ikke trenger å anerkjenne barnets gråt, og er det noe forskjell på om det er gutter eller jenter som gråter?